

Po završetku studija opredelio se i posvetio hirurgiji. Posle uspešnog rada u oblasti opšte hirurgije, gonjen stalnom željom za daljim usavršavanjem, među prvima u nas odlazi na superspecijalizaciju iz neurohirurgije. Radio je kod poznatih neurohirurga prof. dr Pusepa u Estoniji i prof. dr Olivekrone u Svedskoj, gde je i publikovao prve radove iz oblasti neurohirurgije.

Za vreme okupacije u toku drugog svetskog rata biva kao patriota i antifašista interniran u zloglasni logor na Banjici, a zatim proteran u nemačko zarobljeništvo.

Po oslobođenju i povratku u zemlju odlazi sa službom u Crnu Goru i stalno se nastanjuje u Kotoru. Ovde on razvija svoju punu aktivnost, ne samo kao stručnjak u hirurgiji, kome na hiljade operacija nije bilo nijednog smrtnog slučaja, nego i kao javni društveni i medicinski radnik. Pod najtežim posleratnim uslovima radio je na podizanju zdravstvene zaštite u tim krajevima i na stvaranju mlađih kadrova.

Organizovao je i vodio Podružnicu za Boku Kotorsku Društva Ljekara Crne Gore i bio inicijator i organizator mnogih stručnih i naučnih medicinskih skupova. Bio je jedan od pokretača i vrednih saradnika Zbornika Ljekara Crne Gore, koji je izdavalo Naučno društvo Crne Gore. Bio je član Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije.

Osnovao je i bio prvi direktor Medicinskog centra u Kotoru.

Preminuo u Kotoru 29. XII 1969. godine.

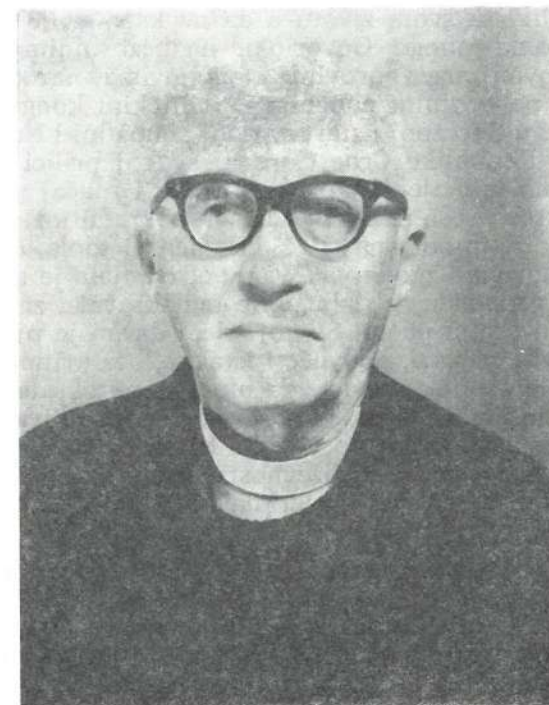
Za svoj rad dobio je niz društvenih priznanja. Dodeljena mu je među prvima u Crnoj Gori titula primarijusa. Desetinu godina bio je stalno biran za opštinskog odbornika. Nosilac je Albanske spomenice i drugih odlikovanja.

Iskreno ožaljen, ispraćen je sa svim počastima od naroda celog kraja Boke Kotorske i predstavnika Društva Ljekara Crne Gore.

DON NIKO LUKOVIĆ
(21. III 1887 — 15. II 1970)

Risto KOVIJANIĆ

U svom rodnom Prčanju umro je 15. II 1970. god. u 83. godini svoga plodnoga života don Niko Luković, poznati jugoslovenski kulturni radnik, pisac, daroviti govornik, veliki rodoljub i patriota, zanosni propovjednik jedinstva i bratstva naših naroda i član Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije. Uz veliko učešće naroda,

Don Niko Luković

predstavnika vlasti, kulturnih ustanova i društava Crne Gore, sahranjen je u porodičnoj grobnici pokraj Bogorodičnog hrama na Prčanju, koji je njegovom zaslugom postao bogata riznica i galerija umjetničkih ostvarenja, jedinstvena u našoj zemlji, osimbolisana idejom jugoslovenskog okupljanja u duhu bratstva i jedinstva.

Bio je to čovjek široke kulture, širokih pogledâ i shvatanjâ; plemenit, dobrosrdačan i dobroćudan; narodni sveštenik i narodni trudbenik koji nije znao za podvajanje naroda po vjeri ili imenu. Plamenom riječju svoga rodoljublja i domoljublja palio je klice otrovnog sjemena razdora kad god je ubacivano na našu narodnu njivu na kojoj je preko šezdeset godina mirno orao svoju kulturnu brazdu i neumorno sijao blagotvorno sjeme Njegoševog rodoljubive misli: „Brat je mio koje vjere bio” i sjeme svoga Vjeruju: „Zdravo vjero svakom svoja, zdrav’ bratimstvo vjero moja”. On nije zaboravljao da su se njegovi preci, kao i preci njegovog velikog zavičajca nadbiskupa Andrije Zmajevića, strica proslavljenog ruskog admirala Matije Zmajevića, doselili iz Crne Gore; zato je od rane svoje mladosti upravljao svoje poglede k slobodarskom Lovčenu i velikom misliocu i pjesniku Njegošu, dobijajući snagu i nadahnuće za svoj rad i poduhvate. Savjesno i predano služio je oltaru svoje crkve, oltaru slobode i oltaru svoga naroda, zadovoljan malim zvanjem župnika u svom malenom rodnom mjestu.

Rođeni govornik klasičnoga tipa, izdašnog nadahnuća, pronicljivi i spretni diplomata naslijeđene civilizacije zavičaja, on nije propuštao nijednu ukazanu priliku u svom životu a da ne kaže svoju riječ. Takvih prilika imao je veoma mnogo. Govorio je na bezbrojnim sastancima i sjednicama, savjetovanjima, zborovima i skupovima, narodnim i crkvenim svečanostima, na brojnim naučnim i političkim kongresima; i kao poslanik, govorio je u Saveznoj ustavotvornoj skupštini i Narodnoj skupštini Socijalističke Republike Crne Gore. U svakoj prilici i zgodi, i na svakom mjestu, znao je ocijeniti korist, potrebu i značaj sadržajne žive riječi; znao je šta treba reći, istaći i podstaći, pokrenuti, zagrijati i sprovesti. Njegova duboko intonirana riječ, privlačna i topla, oratorski prodorna i mudra, odabrana i zgodno skovana, odzvanjala je u prostoru i u dušama slušalaca; pronosila se dalje; nije malaksavala, zamirala i umirala. Luković je bio orator-poeta. Svojoj riječi davao je pjesnički polet. Volio je, u zanosu, da naglasi, podvuče i istakne, bez kritičkog uzdržavanja i hladnog odmjeravanja. Znao je da uluči trenutak, da skrene i privuče pažnju, da oduševi i pokrene. Svoje govore protkivao je mudrim izrekama iz naroda; iz antičke poezije i filozofije (na grčkom i latinskom), iz klasične i savremene književnosti, domaće i strane, zapažanjima velikih mislilaca, poučnim primjerima iz istorije i života, uvijek u duhu narodne sloge i bratstva.

Luković se nije ograničavao na živu riječ. Pisao je mnogo, jednostavnim, lijepim i popularnim stilom. U novinama, časopisima i zbornicima objavio je veliki broj članaka i studija, najviše iz kulturne i pomorske istorije Boke Kotorske, o kulturnom nasljeđu i kulturnim spomenicima, arhitekturi, skulpturi i slikarstvu, o zaslužnim Bokeljima, pomorcima, naučnicima, ljekarima. Pisao je sa poznavanjem; uvijek zapažen i dobro primljen. Njegove knjige: *Boka, Prčanj, Bogorodičin hram na Prčanju* pisane su i naučno i popularno, čitane rado, tražene mnogo, korišćene u nauci. Njegova *Aja Sofija* napisana je lijepim književnim jezikom i stilom, sa zapažanjima putopisca i posmatrača široke kulture i izrađenog ukusa. Napisao je još dvije knjige, *Ana Marović* i *Blažena Ozana*. U njima je nastojao (uzaludno) da izmiri hagiografa sa istoričarom — proučavaocem.

Sa žive i pisane riječi prelazio je na djelo („Dobar pastjer, jer što kaže inom I sam svojim potvrđuje činom”). Istrajno je nastojao da ideju koju propovijeda, bratstvo i jedinstvo naših naroda, otjelotvori simbolično, da je učini vidljivom svijetu, bezbrojnim svakogodišnjim domaćim i stranim posjetiocima Boke i poklonicima njenih ljepota. Ispred vrata i oltara Bogorodičina hrama na Prčanju, divne građevine na divnom pogledu, sabrao je preko 40 djela velike umjetničke vrijednosti od preko 30 jugoslovenskih vajara i slikara, njegovih prijatelja, darodavaca. Pri ulazu u hram postavio je pet bronzanih bista jugoslovenskih velikana: Štrosmajera i Njegoša, Učelinija, Kačica-Miošića i Andrije Zmajevića, radove Meštovića, Rosandića, Luke i Branka Tomanovića. Unutar su radovi (freske, slike, ikone, kipovi, biste i reljefi): Milunovića(5) Rosandića (2), Meštovića (Ruđer Bošković), Stojanovića, Palavičinića, Radauša, Karlovca, Medovića, Stankovića, Tomića, Verone, Bocarića, Vlainića, Mazalića, Šojata, Voda, Đuranovića, Dujšin-Ribar, Zonjića, Lubarde, Milosavljevića, Lipovca, Mitrića, Prijića itd.

To životno i veliko djelo don Nika Lukovića, člana našeg Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije, nosioca Ordena za sluga za narod sa zlatnim vijencem, sačuvaće njegovo ime kroz stoljeća.